

**Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ**

**Роль та місце правоохоронних органів
у розбудові демократичної правової держави**

**Матеріали
XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

26 березня 2020 року

УДК 351.74
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демокра-
Р68 тичної правової держави: матеріали XII міжнар. наук.-практ.
інтернет-конф., м. Одеса, 26 березня 2020 р. Одеса: ОДУВС,
2020. 268 с.
УДК 351.74

ПРАВОВА ДЕРЖАВА В УКРАЇНІ

Найбільша цінність правової держави полягає у визнанні суверенітету народу, який є джерелом влади. Правова держава базується на принципі гарантування прав і свобод особи, підпорядкування владних структур нормам права. Ідею правової держави обґрунтував Платон, який писав, що він бачить близьку загибель тієї держави, де закон не має сили і перебуває під владою [3, 56]. Схожі думки висловлювали як стародавні філософи: Сократ, Платон, Аристотель, Цицерон, так і сучасні науковці: О.В. Петришин, О.Ф. Скакун, В.Я. Тацій.

З огляду на появу цілого ряду цікавих і змістовних наукових досліджень феномену правової держави та її окремих принципів, які з'явилися в Україні останнім часом, зберігає свою актуальність і значущість проблема наукового осмислення тих фундаментальних ідей і положень, які лежать в основі як самої моделі правової держави, так і процесу її формування й розвитку в тих чи інших конкретних політичних, культурно-національних, економічних та історичних умовах. Це питання привертає до себе увагу з причини, що ті неузгодження й прорахунки в діяльності Української держави, які часто змушують говорити юристів, політиків, пересічних громадян країни про її «неправовий характер», часто пов'язані саме з тим, що спотворюється зміст тих принципів, які взагалі уможлиблюють наукове застосування такого поняття, як «правова держава». З огляду на це впливає те, що якими б досягненнями не пишалась Українська держава і якими б плідними не були її дії в тій чи іншій сфері державного управління, доки вона не забезпечуватиме реалізацію таких принципів, як верховенство права, законність, пріоритет прав людини й громадянина, реальність прав і свобод людини, поділ державної влади тощо, вона не зможе серйозно претендувати на те, щоб об'єктивно називатись правовою державою.

Доволі часто зазначені принципи досліджуються відокремлено один від одного. Це дає змогу значно глибше розкрити зміст кожного з них і продемонструвати їх специфічну роль у становленні правової держави. На наше переконання, не варто забувати про те, що всі ці принципи становлять цілісну систему. Більше того, часто реалізація одного з них передбачає паралельне забезпечення інших принципів.

Так само справедливою є зворотна теза: спотворення змісту одного з перелічених принципів може мати своїм наслідком перетворення правової держави на свою протилежність, на державу, в якій відсутній дух права, а його місце посідає формальна буква закону. Разом з тим, ставлячи питання про окремі складові елементи загальної моделі правової держави, не можна залишити поза увагою те, як саме ці елементи реалізуються й забезпечуються на практиці. Така постановка питання видається цілком коректною з огляду на те, що всі ми живемо не в певній теоретичній моделі, яка може бути більш або менш досконалою, а в реальному просторі суспільних відносин, які пронизують повсякденність усіх без винятку громадян, у реальній державі, яка через відповідні органи державної влади, службових і посадових осіб взаємодіє з людиною та суспільством.

Правовий характер Української держави виявляється насамперед у визначеному ст. 8 Основного Закону України принципі верховенства права. Серед останніх досліджень, в яких подається його всебічний аналіз, є фундаментальна праця С.П. Головатого «Верховенство права», яка вийшла в трьох книгах у 2006 р. Справді, принцип верховенства права, який традиційно пов'язують із ідеями панування права в життєдіяльності громадянського суспільства, нині залишається одним з найбільш прогресивних здобутків цивілізаційної історії людства у сфері регулювання соціальних відносин. У цьому сенсі можна погодитись з Б. Тамангою, який констатує, що одноставність у підтримці верховенства права є безпрецедентним явищем в історії людства й жоден інший політичний ідеал ніколи не здобував такої підтримки в усьому світі [6, 10].

Щоправда, досліджуючи принцип верховенства права в цьому контексті, слід зазначити, що поняття «право», яке застосовується в словосполученні «верховенство права», передбачає те, що воно має безпосередній зв'язок з тим, що в суспільстві визнається не лише як належне, а і як справедливе. Тобто право, яке згодом набуває втілення в правових законах, — це не лише нормативний, а й ціннісний регулятор суспільних відносин. У результаті цього, особливо якщо розглядати його крізь призму законів та інших нормативно-правових актів, воно набуває своєї легітиматії. Згодом право проникає в суспільну свідомість і в культурне життя, утворюючи такі специфічні форми, як правова культура і правова свідомість. Фактично саме на рівні правової культури й у правовій свідомості громадян правовий закон набуває тієї «верховності», яка дозволяє йому підноситись над державою, адже й сама держава тлумачиться не як вища стосовно людини сила, а виключно як інструмент забезпечення потреб людини, що сприяє мирному співіснуванню, безпеці та зростанню добробуту громадян.

Згідно з закріпленням у Конституції України принципом верховенства права основою законотворення мають бути загальновизнані принципи справедливості, гуманізму, пріоритету особи, громадянина й гро-

мадянського суспільства перед державою, забезпечення вільного користування властивими людині від природи правами й свободами, їх захист від усіяких посягань з боку інших громадян, юридичних осіб, державних органів і посадових осіб [5, 130]. Тобто верховенство права визначається пріоритетністю права щодо держави, політики, економіки, культури та інших інститутів держави, а також щодо інших регуляторів суспільних відносин – моралі, звичаїв, традицій тощо. У цьому сенсі заслуговує уваги думка О.В. Петришина, який зазначає що «з позицій сучасного стану правової науки запровадження верховенства права в національну правову систему передбачає насамперед висвітлення правової проблематики в контексті суспільства загалом, а не лише його державно-владної організації, що тільки й здатне створити можливість для більш повного розуміння принципу верховенства права» [4, 25].

Дійсно, правова держава, як не парадоксально це може сприйматися, – це насамперед не держава сама по собі, якою б вона не була і яким би способом не була організована державна влада, а ті люди та їх об'єднання, чії права, свободи й законні інтереси утворюють основу й так би мовити «внутрішній каркас» права, що у свою чергу підноситься над державою, визначає її цілі й специфіку функціонування та встановлює межі її діяльності. Тому цілком логічно, що одним із перших питань, які постають у контексті аналізу практичної реалізації принципів правової держави, а також встановлення рівня відповідності того, що ми маємо на практиці з тим загальним образом правової держави чи ідеальною моделлю, яку може запропонувати юридична наука, є питання про здійснення захисту прав людини. Як справедливо зазначає В.Я. Тацій, «процеси, які відбуваються в нашій державі, свідчать про необхідність подальшого реформування законодавства в контексті визначеного міжнародним правом і Конституцією України належного рівня забезпечення прав людини як необхідної умови функціонування Української держави» [7, 7]. Погоджуючись з цієї думкою, слід водночас наголосити на тому, що проблема забезпечення прав людини в Україні наразі пов'язана не стільки з визначенням того, наскільки розвинутою є Україна як правова держава, а з тим, чи можна взагалі вважати Україну як таку правовою державою. З огляду на зазначене, на нашу думку, правильніше ставити питання не про те, якою мірою ми просунулися на шляху втілення ідеалів і принципів правової держави, а про те, чи можна взагалі на основі об'єктивного аналізу ситуації в правовій сфері (насамперед у частині забезпечення принципу верховенства права) вважати Україну такою державою, яка реально, а не декларативно, стала на цей складний шлях.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С. 141.
2. Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 11. С. 143.
3. Марченко М.Н. Сравнительное правоведение. Учебник для юридических вузов. / М.Н. Марченко. М.: Издательство «Зерцало», 2001. 560 с.
4. Петришин О.В. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин/ О.В. Петришин // Право України. 2010. № 3. С. 25.
5. Скрипнюк О.В. Соціальна правова держава в Україні: проблеми теорії і практики./ О.В. Скрипнюк // До 10-річчя незалежності України: моногр., 2000. С. 130.
6. Таманага Б., Іщенко А. Верховенство права: історія, політика, теорія / Браян Таманага, пер. з англ. А. Іщенко. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 174 с.
7. Тацій В.Я. Людина і правова держава: проблеми взаємовідносин і взаємодії/ В.Я. Тацій // Вісник Академії правових наук України. 2008. № 2 (53). С. 7.

Евдохова Л. Н. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТОВАРОВЕДНЫХ ТЕРМИНОВ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СУДЕБНОЙ ТОВАРОВЕДЧЕСКОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ.....	36
Жогов В. С. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	37
Журавель А. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕХНОПАРКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	39
Ісмаїлов К. Ю., Яцковина В. В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТРОКОВОСТІ ЗБЕРІГАННЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПОЛІЦЕЙСЬКИХ БАЗАХ ДАНИХ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ.....	42
Калаянов Д. П., Іванова М. М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ УСИНОВЛЕНИХ ДІТЕЙ.....	44
Карагіоз Р. С. ПОЛІТИЧНИЙ РИЗИК ЯК КЛЮЧОВЕ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО ПРОЦЕСУ.....	45
Колесник С. П. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	46
Коломієць Ю. М., Зазеріна М. С. ПРОБЛЕМИ ПАРТНЕРСТВА ТА ВЗАЄМОДІЇ НАСЕЛЕННЯ З ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	48
Косаревська О. В. ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЮ РОБОТОЮ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ.....	49
Кузніченко О.В., Панченко К.Ю. ДОБРОВІЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП МЕДІАЦІЇ ПРИ ВИРІШЕННІ ТРУДОВИХ СПОРІВ.....	51
Кузніченко С. О., Стариченко А. О., Шильник І. І. ДО ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ, НАПРАВЛЕНИХ НА ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ВІД ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ.....	53
Маковій В. П., Москалюк Х. І. ВПОРЯДКУВАННЯ РОБОТИ СУДІВ ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У КОНТЕКСТІ СУДОВОЇ РЕФОРМИ.....	56
Маркіна Т. Г. ТРУДОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ.....	58
Медведев Н. В., Медведев С. В., ДОСВІД ДАНІЇ ЩОДО СПІВПРАЦІ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ.....	60
Меркулова Ю. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УСУНЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФАКТОРІВ РИЗИКУ ВИНИКНЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У КЕРІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....	61
Мирза С. С. ПОСЛУГА З УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМ БУДИНКОМ ЯК РІЗНОВИД ЖИТЛОВОЇ ПОСЛУГИ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	64
Моїсєєнко О. Г. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА, ЯК ВАЖЛИВУ СКЛАДОВУ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ.....	66
Мосузено В. Ю. КЛАСИФІКАЦІЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	68
Мох Т. П. ПРАВОВА ДЕРЖАВА В УКРАЇНІ.....	70
Надибська О. Я., Пальшков К. Є. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ПОЛІЦІЇ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	71
Нівня Г. О. ІНІЦІАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОЦЕДУРИ ПРИСЯГИ ПРАЦІВНИКІВ ОВС.....	73